

La nacionalitat vista per un emprenedor

Ramon TENA i PERA



Bona tarda,

De professió sóc mediador i un dels objectius de la meua feina consisteix a ajudar les persones que tenen algun problema o conflicte a trobar solucions que els permetin arribar a acords. Un dels principis bàsics és que abans de buscar solucions a un problema, el problema ha d'estar ben definit, des de tots els punts de vista i totes les perspectives.

És el que ens permet fer la Societat Andorrana de Ciències en aquestes trobades de Prada, amb l'afegit que estar lluny d'Andorra parlant d'Andorra ens permet molta més llibertat.

Em considero també empenedor: fa un any vaig renunciar a una plaça com a funcionari per muntar una petita empresa, i des d'aquest doble punt de vista voldria parlar.

Simplificant molt, amb la nacionalitat normalment es debat el punt de vista identitari i el punt de vista més jurídic (drets polítics, econòmics i socials). Jo vull posar una mica de llum al problema des d'un altre punt de vista, que és el pràctic: en què ajuda i quines dificultats suposa tenir la nacionalitat andorrana avui en dia per a un empenedor?

No ho vull fer com una crítica del que es fa malament sinó amb ànim d'identificar alguns aspectes on cal treballar.

Les dificultats d'empenre a Andorra

Ser un empenedor, iniciar un negoci des de zero, no és fàcil. Fer-ho a Andorra pot comportar certes dificultats afegides. En primer lloc, perquè ens falten eines per ajudar en aquest procés, com formacions especialitzades, serveis de tutoria i seguiment de projectes, llocs de treball com centres de *coworking*, oportunitats per fer xarxa... Les eines que hi ha són poques i molt sovint no responen a les necessitats reals de la gent que emprèn a Andorra.

Als països veïns, moltes d'aquestes eines estan disponibles, per exemple amb iniciatives com Barcelona Activa. El problema és que anar-hi amb un passaport andorrà et fa molt difícil tenir entrada a aquests llocs. Molt sovint la problemàtica no és tant el lloc de residència de l'empenedor sinó la seva nacionalitat.

A això s'hi afegeix que molt sovint, sobretot quan es tracta de projectes innovadors, ens trobem amb traves burocràtiques. Jo vaig tenir la sort de tenir l'empresa muntada en dos mesos. Però tinc companys que en fa sis, o fins i tot un any. I això no ens ho podem permetre.

Aquestes dificultats fan que en alguns aspectes i segons el tipus de projecte que es vol fer, sigui més fàcil iniciar-lo en un dels països veïns. Amb un passaport andorrà és pràcticament impossible fer-ho, per la qual cosa a la pràctica molts emprenedors que voldrien endegar projectes a Andorra acaben marxant del país i fins i tot opten per un altre passaport o per la doble nacionalitat.

El "mantra" de l'obertura econòmica

Però tot i les dificultats, afortunadament Andorra segueix oferint una sèrie d'avantatges per muntar negocis com pot ser la proximitat amb els clients, la relativa facilitat per analitzar el mercat o la facilitat també per trobar els contactes necessaris.

On sí que les dificultats per als emprenedors andorrans són majúscules a dia d'avui és en l'àmbit de l'obertura econòmica. Aquestes dues paraules, *obertura* i *econòmica*, s'han convertit en una mena de *mantra* que invoquem avui en dia per sortir d'aquesta crisi econòmica, financera i de valors en què estem immersos.

Fins ara, el Govern d'Andorra s'ha centrat en un aspecte, que és el de promoure la inversió estrangera: que empreses i capitals de fora d'Andorra s'instal·lin al país. Sens dubte és una faceta necessària i de la qual podem sortir beneficiats, sobretot com a usuaris o consumidors. Com a empresaris, també hauria de ser un repte molt refrescant, una competència que ens obligui a posar-nos les piles.

Però s'està deixant de banda totalment l'altra cara de la moneda: ajudar els empresaris i els estudiants d'Andorra a sortir fora del país.

La setmana passada eren els arquitectes que es queixaven d'això: s'està fent molt més fàcil que vingui algú de fora a treballar a Andorra que no que un andorrà surti a fer-ho a Europa. La competència és bona, però sempre que tots puguem jugar amb les mateixes regles.

D'exemples, us en podria donar molts i segur que molts de vosaltres tindríeu experiències per explicar. Fa una parell de setmanes, per exemple, vaig anar a cobrar una feina que vaig fer a Espanya. Després de la preceptiva retenció de l'impost (25%), es van negar a pagar-me el xec al·legant que no residia fiscalment a Espanya i que no tenia un Número de Registro Tributario. L'incident va trigar una hora a resoldre's i va necessitar la intervenció de cinc empleats de la banca i l'empresa per qui havia treballat.

En aquest cas, encara sort que es tractava d'un projecte que havia pogut fer, però en altres ocasions –per exemple cursos de formació que necessito per la feina– he hagut de renunciar-hi pel fet de tenir el passaport andorrà.

Com a país no ens podem permetre situacions d'aquest tipus. Si no, molts andorrans amb idees innovadores i interessants poden acabar renunciant a la nacionalitat *de facto*, és a dir que poden seguir mantenint un passaport però a la pràctica poden deixar de sentir-se andorrans. I aquest és l'autèntic problema. Estem deixant escapar un talent que potser mai no arribarem a recuperar, fet que sens dubte suposa un problema si el que volem és aconseguir una nacionalitat andorrana forta i de la qual ens en sentim encara més orgullosos.

Altres dificultats: formació i recerca de feina

Per mi, obertura econòmica també vol dir que els andorrans puguin estudiar i investigar sense cap mena de trava en qualsevol universitat del món, i que puguin trobar feina després als països on resideixen. Sobretot feines de prestigi. Potser hi ha exemples paradigmàtics com el Xavier Llovera –director del Museu Arqueològic de Catalunya–, però no sol ser la norma.

Novament, el passaport andorrà pot ser un obstacle per a alguns d'aquests projectes. Suposo que molts de nosaltres, amb nacionalitat andorrana, hem patit problemes a l'hora de buscar feina a Espanya, França o altres països. I per desgràcia massa sovint, un passaport andorrà pot significar dificultats per accedir al mercat laboral de països europeus (i no diguem ja dels d'altres països del món), accés a programes de formació (com pot ser l'Erasmus o els altres programes mobilitat europeus).

Alternatives: donar valor a la nacionalitat andorrana

Tenim eines al nostre abast, però s'han d'aplicar: tenim un tractat trilateral que encara que no s'apliqui a la pràctica és una bona eina de base. Hi ha en curs també negociacions amb la Unió Europea que haurien d'adreçar alguns d'aquests problemes. I sens dubte els tractats de no doble imposició també hi ajudaran.

On potser es podria fer més és a l'hora de valorar què suposa la nacionalitat andorrana i equilibrar els esforços que s'estan fent en el marc de l'obertura econòmica. En aquest sentit, caldria ajudar molt més els andorrans i les empreses andorranes que volem sortir a treballar, investigar o estudiar fora del país. Com he dit, la competència amb empreses foranes és positiva però sempre que tots juguem amb les mateixes regles.

I penso que a vegades a Andorra no és així, fet que acaba debilitant el sentiment de nació.

Per acabar, voldria compartir amb vosaltres una darrera idea. Andorra i els andorrans (amb un passaport o un altre) ens en sortirem, d'aquesta crisi. I reforçats. Jo sóc dels que pensen que les crisis sempre acaben portant quelcom de positiu.

Però aquest esforç l'hem de fer entre tots. No són només les institucions les que han de tirar del carro i els altres seguir, sinó que cada ciutadà és responsable de posar-hi el seu granet de sorra i el seu esforç per sortir-nos-en. El procés per sortir reforçats d'aquesta situació i amb uns valors reforçats és una responsabilitat compartida entre tots els ciutadans.

Moltes gràcies.

Ramon Tena i Pera,
llicenciat en Ciències Polítiques i de l'Administració
i empresari emprenedor mediador